

УДК 347.440

**АДМІНІСТРАТОР НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ
ЯК ПРЕДСТАВНИК НПФ У ВІДНОСИНАХ З НЕДЕРЖАВНОГО
ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗА ДОГОВОРОМ ПРО АДМІНІСТРУВАННЯ**

**THE ADMINISTRATOR OF NON-STATE PENSION FUND
AS A REPRESENTATIVE OF NPF IN THE NON-STATE PENSION PROVISION
RELATIONSHIP OF THE ADMINISTRATION AGREEMENT**

Горбачова О.О.,

*здобувач кафедри цивільного права
юридичного факультету*

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

В статті розглядається визначення адміністратора недержавного пенсійного фонду, положення договору про адміністрування, ліцензування діяльності на здійснення діяльності з адміністрування. Проаналізовано нормативні акти та юридична література з зазначених питань. Автором, зокрема, пропонується внести зміни до законодавства в частині надання визначення адміністратора НПФ.

Ключові слова: визначення адміністратора НПФ; істотні умови договору адміністрування; вимоги до особи, що здійснює адміністрування; ліцензія на провадження діяльності з адміністрування пенсійних фондів; договір про адміністрування.

В статье рассматривается определение администратора негосударственного пенсионного фонда, положения договора об администрировании, лицензирование деятельности на осуществление деятельности по администрированию. Проанализированы нормативные акты и юридическая литература по указанным вопросам. Автором, в частности, предлагается внести изменения в законодательство в части предоставления определения администратора НПФ.

Ключевые слова: определение администратора НПФ; существенные условия договора администрирования; требования к лицу, которое осуществляет администрирование; лицензия на осуществление деятельности по администрированию пенсионных фондов; договор об администрировании.

The article deals with the definition of a private pension fund administrator, the provisions of the agreement on the administration and licensing of the activity on the activity to administer. It was made the analysis of regulations and legal literature on the matters. The author, in particular, proposed to amend the legislation to provide a definition of the administrator NPF.

Key words: determining the administrators; the essential terms of the contract administration requirements for persons performing administrative; license for conducting activities of pension funds; contract administration.

Постановка проблеми. Пенсійна реформа, яка проводиться в Україні протягом останнього десятиліття, залишається однією з нагальних проблем в нашій державі, вирішення якої значною мірою зумовлене формуванням договірно-правових механізмів адміністрування відносин недержавного пенсійного забезпечення.

Особливість правового статусу НПФ, а саме те, що ця юридична особа не бере самостійно участі у відносинах за пенсійними контрактами і бере участь в цивільному обороті виключно через дії іншої юридичної особи (адміністратора) як професійного представника і виконавчого органу НПФ, зумовлює необхідність проведення характеристики договору

про адміністрування і висвітлення правового статусу адміністратора як суб'єкта відносин з недержавного пенсійного забезпечення.

Стан дослідження. При розгляді зазначених вище питань основна увага в юридичній літературі переважно приділялась загальній характеристиці законодавчого регулюванню відносин з недержавного пенсійного забезпечення, питання детального аналізу договору про адміністрування та пов'язаних з ним правовідносин у вітчизняній цивілістичній науці залишаються мало розробленими. Фактично єдиним системним цивілістичним дослідженням з питань недержавного пенсійного забезпечення в Україні є дисертаційне дослідження Ю. В. Вітки, [1] в якому, однак, питання договору про адміністрування розглянуто фрагментарно і без урахування сучасного законодавства.

Мета. Більш детальний аналіз питань про договір про адміністрування, що укладається між НПФ та його адміністратором, зокрема визначення поняття останнього, основні ознаки, умови виконання зобов'язань.

Виклад матеріалу. Сторонами договору про адміністрування є НПФ (в особі ради фонду) та адміністратор.

Виконання зобов'язань за даним договором покладається на адміністратора фонду, з властивими йому особливостями поняття і правового статусу, визначеними на законодавчому рівні.

Відповідно до ст. 1 Закону [2] «адміністратор недержавного пенсійного фонду – юридична особа, що здійснює адміністрування недержавних пенсійних фондів на умовах цього Закону». Проте дане визначення не розкриває поняття адміністратора НПФ, не надає його ознаки, вимоги до його діяльності, що ускладнює формування доктринального тлумачення та усталеної правозастосовної практики.

В юридичній літературі обґрунтовується поняття та особливості правового статусу адміністратора недержавного пенсійного фонду як юридичної особи, яка здійснює персоналізований облік учасників фонду. Адміністратор укладає від імені фонду договори та забезпечує здійснення виплат учасникам [3, с. 284].

Заслужують на увагу пояснення Міністерства праці та соціальної політики про те, що адміністратор НПФ – це юридична особа, яка отримала ліцензію на провадження діяльності із адміністрування НПФ та здійснює адміністрування НПФ на підставі договору про обслуговування, укладеного між ним і радою НПФ [4].

Окремі адміністратори надають власне розуміння цього суб'єкту недержавного пенсійного забезпечення, зокрема: Адміністратор недержавного пенсійного фонду – юридична особа, що має відповідні вимогам законодавства кадри, матеріально-технічне забезпечення, ліцензії на здійснення діяльності з адміністрування недержавних пенсійних фондів [5].

В юридичній літературі обґрунтовується спроба виявити певні особливості поняття і правового статусу адміністратора через характеристику визначення професійної діяльності адміністратора, яка, зокре-

ма, визначається таким чином: адміністрування (від латин, *administro* – керую) – керівництво, управління, завідування. У негативному значенні – керівництво, засноване на примусових методах управління, нав'язуванні волі вищих посадових осіб нижчим, виданні наказів на здійснення певних робіт без логічного обґрунтування, на підставі суб'єктивних рішень.

Проведений аналіз дає підстави для висновку про те, що законодавством і доктриною права не надано повного і чіткого визначення адміністратора НПФ, яке б враховувало властиву адміністратору особливість правового статусу як професійного представника, що здійснює визначені законом повноваження виконавчого органу іншої юридичної особи (НПФ). На нашу думку, адміністратор НПФ є юридичною особою, яка на професійних засадах здійснює визначені законом повноваження виконавчого органу НПФ шляхом надання послуг з адміністрування недержавних пенсійних фондів, які надаються на підставі договору про обслуговування, укладеного між адміністратором та НПФ, що, зокрема, передбачає укладення від імені НПФ пенсійних контрактів, проведення персоналізованого обліку учасників фонду, забезпечення здійснення виплат учасникам.

З огляду на зазначене вище, пропонується внести зміни до Закону в частині надання визначення даного суб'єкту НПЗ, а саме «адміністратор НПФ – юридична особа, працівники якої відповідають вимогам законодавства, яка має належне матеріально-технічне забезпечення, ліцензована на надання послуг з адміністрування недержавних пенсійних фондів, здійснює діяльність з надання яких на підставі договору про обслуговування укладеного між ним та НПФ, в тому числі укладає від імені НПФ пенсійні контракти, проводить персоналізований облік учасників фонду, забезпечує здійснення виплат учасникам».

Згідно з ч. 4 ст. 21 Закону [2] адміністратор НПФ здійснює діяльність з НПЗ від імені НПФ договору про адміністрування, який укладається з радою НПФ. Вітка Ю. В. у своїй роботі зазначає, що «формулювання норми Закону України про НПЗ, яка передбачає, що договір про адміністрування укладається між адміністратором і радою фонду, є хибним» [1, с. 126]. Дійсно, відповідно до її статусу рада НПФ є лише органом управління НПФ, який представляє НПФ у зовнішніх відносинах. Тому вважаємо за слушне та необхідне, за пропозицією Вітки Ю. В. «у ч. 4 ст. 21 Закону України про НПЗ слова «радою фонду» замінити словами «пенсійним фондом, від імені якого діє рада фонду» [1, с. 126].

Частина 1 ст. 21 Закону закріплює коло осіб, що можуть бути адміністратором НПФ: «юридична особа, яка надає професійні послуги з адміністрування недержавних пенсійних фондів (професійний адміністратор); юридична особа – одноосібний засновник корпоративного пенсійного фонду, який прийняв рішення про самостійне здійснення адміністрування такого фонду; компанія з управління активами» [2].

На нашу думку, передбачене Законом формулювання: «адміністратором недержавного пенсійного фонду може бути юридична особа, яка надає профе-

сійні послуги з адміністрування недержавних пенсійних фондів» має ознаки тавтології.

Крім того, передбачене Законом визначення адміністратора НПФ не відповідає більш чіткому поняттю цього суб'єкта НПЗ, яке передбачено Порядком тимчасового призначення Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України адміністратора недержавних пенсійних фондів, затвердженим розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 03.09.2004 р. № 2263 [6].

Відповідно до зазначеного Порядку професійний адміністратор визначається як «юридична особа, яка надає професійні послуги з адміністрування пенсійних фондів та має ліцензію на провадження діяльності з адміністрування пенсійних фондів».

Також передбачено, що юридична особа, яка має намір провадити діяльність з адміністрування пенсійних фондів, повинна отримати в Нацкомфінпослуг ліцензію на провадження діяльності з адміністрування пенсійних фондів.

У зв'язку з цим пропонується внести зміни до ст. 21 Закону в цій частині та викласти цей абзац в такій редакції: «юридична особа – професійний адміністратор».

Відповідно до ч. 2. ст. 21 Закону [2] надання послуг з адміністрування НПФ може поєднуватися лише з діяльністю з управління активами відповідно до вимог, встановлених Законом.

Заслужують на увагу передбачені Законом спеціальні вимоги до особи, що здійснює адміністрування корпоративного НПФ, які полягають в тому, що його одноосібний засновник, який самостійно здійснює діяльність з адміністрування такого, не має права здійснювати управління активами пенсійних фондів, якщо він не є компанією з управління активами; частиною 3 ст. 21 Закону [2] закріплюється, що у випадку створення одноосібним засновником корпоративного НПФ рішення щодо адміністрування його засновником або про залучення професійного адміністратора приймається вищим органом управління або власником такого засновника, а якщо останнім прийнято рішення про самостійне адміністрування такого фонду, цей засновник повинен утворити відповідний структурний підрозділ для провадження діяльності з адміністрування КНПФ;

Крім того, нормативно-правовими актами України встановлено вимоги до створення професійного адміністратора недержавних пенсійних фондів. Зокрема: може створюватися фізичними та юридичними особами, в тому числі засновниками НПФ будь-якому типу, у формі акціонерного товариства або товариства з обмеженою відповідальністю (ч. 1 ст. 22 Закону [2]); зберігач не може бути засновником адміністраторів тих НПФ, з якими ним укладено договори про обслуговування пенсійних фондів; за умови дотримання вимог законодавства адміністратором НПФ може бути компанія з управління активами того ж НПФ;

Також, слід зазначити, що адміністратор, як акціонерне товариство, має право випускати виключно прості іменні акції.

Адміністратор НПФ діє на підставі засновницького договору і статуту, які мають відповідати вимогам законів України, що регулюють діяльність господарських товариств з особливостями, що впливають зі змісту Закону.

Особливість цивільної правосуб'єктності адміністратора НПФ полягає в тому, що Законом встановлено виключність виду професійної діяльності для цієї юридичної особи, що позбавляє можливості адміністратора одночасно здійснювати будь-які інші види господарської діяльності.

Професійному адміністратору НПФ дозволено здійснювати лише види діяльності відповідно до Закону, що зазначається у його статуті.

Статтею 24 Закону [2] та нормативними актами Нацкомфінпослуг закріплюються вимоги до органів управління професійного адміністратора, а саме:

- органи управління утворюються за принципами та на умовах відповідних господарських товариств, з урахуванням особливостей та умов Закону; – до складу виконавчих і контролюючих органів професійного адміністратора можуть входити лише особи, які є дієздатними, відповідають кваліфікаційним вимогам Нацкомфінпослуг, не мають обмежень щодо виконання покладених на них функцій, які виникають через їх пов'язаних осіб, не були засуджені за умисні злочини, протягом останніх семи років не були керівниками юридичних осіб, визнаних банкрутами або підданих процедурі примусової ліквідації у період перебування цієї особи на керівній посаді; – посадовим особам забороняється отримувати від зберігача, КУА, аудитора пенсійного фонду, інших пов'язаних з виконанням адміністратором статутної діяльності осіб винагороду у будь-якому вигляді;

- зазначені вимоги повною мірою стосуються керівника самостійного підрозділу НПФ, який створено з метою адміністрування діяльності КНПФ створеного одним засновником.

Предмет договору про адміністрування становлять дії адміністратора, спрямовані на здійснення діяльності з недержавного пенсійного забезпечення шляхом укладення пенсійних контрактів, укладення договорів про виплату пенсії на визначений строк, прийняття пенсійних внесків, введення персоналізованого обліку учасників тощо.

Відповідно до ч. 5 ст. 21 Закону [2] істотними умовами договору про адміністрування є повна назва та місцезнаходження (юридична адреса) органів управління договірних сторін; вид пенсійного фонду (відкритий, корпоративний чи професійний); предмет договору; права і обов'язки сторін; застереження щодо конфіденційності; порядок подання звітності та інформації; відповідальність сторін за невиконання або неналежне виконання умов договору та порушення конфіденційності; строк дії договору; розмір оплати послуг з адміністрування пенсійного фонду (за винятком випадків, коли адміністрування здійснюється одноосібним засновником корпоративного НПФ); порядок зміни умов договору; умови дострокового розірвання договору. Договір може містити за згодою сторін інші умови, які не суперечать за-

конодавству. Невід'ємним додатком до договору про адміністрування є інвестиційна декларація НПФ.

Варто зазначити, що передбачене законодавцем широке коло істотних умов цього договору не повною мірою поділяє Ю. В. Вітка, яка у своєму дисертаційному дослідженні зазначає, що «щодо істотних умов доцільно зауважити, що деякі з них, на наш погляд, є зайвими. Як це випливає зі ст. 638 ЦК України, істотними є ті умови, з приводу яких сторони повинні досягнути згоди. Отже, незалежно від того, чи це умови, які визначені законом як необхідні для даного договору, чи це умови, на включенні яких наполягає одна із сторін, істотними можуть бути лише умови з приводу яких у принципі може бути досягнути згода» [1, с. 128]. Зокрема, дослідником говориться, що «стосовно повної назви та місцезнаходження (юридична адреса) органів управління договірних сторін і виду пенсійного фонду (відкритий, корпоративний чи професійний) згода в принципі не може бути досягнута, оскільки зміст цих положень не залежить від волі сторін, а є заздалегідь установленим» [1, с. 128]. А «щодо такої умови, як порядок подання звітності та інформації, то розпорядженнями Нацкомфінпослуг затверджене Положення про подання адміністратором недержавного пенсійного фонду звітності з недержавного пенсійного забезпечення № 1100 від 22 червня 2004 року, яке в імперативній формі встановлює порядок подання звітності [7]. Тому при укладанні договору про адміністрування розкриття порядку подання звітності зводиться до дублювання норм зазначеного Положення. Враховуючи зазначене, пропонуємо виключити з переліку істотних умов, що наведений у ч. 5 ст. 21 Закону [2], такі умови як: повна назва та місцезнаходження (юридична адреса) органів управління договірних сторін; вид пенсійного фонду (відкритий, корпоративний чи професійний); порядок подання звітності» [1, с. 128-129].

З такою позицією Ю. В. Вітки важко повністю погодитися, оскільки зазначені умови відповідають вимогам щодо поняття істотних умов для цілей договору про адміністрування. Згадані умови неможливо виключити з переліку істотних умов договору про адміністрування, оскільки саме вони надають можливість укласти та виконати договір по суті та дозволяють відповідному державному органу провести контроль за діяльністю адміністратора НПФ, тому що закріплюють особу кредитора за договором – НПФ, особливості договору про адміністрування залежать від виду НПФ, вчасна і повна інформація та звітність дозволяють Нацкомфінпослуг вчасно зреагувати на неналежне здійснення адміністратором діяльності з НПЗ.

Згідно ч. 6 ст. 21 Закону [2] та за договором про адміністрування адміністратор зобов'язаний: вести персоналізований облік учасників пенсійного фонду відповідно до цього Закону та інших нормативно-правових актів; укладати пенсійні контракти від імені пенсійного фонду; забезпечувати здійснення пенсійних виплат учасникам фонду у випадках, передбачених цим Законом [2]; надавати зберігачу розпорядження щодо перерахування грошових ко-

штів для оплати витрат, що здійснюються за рахунок пенсійних активів відповідно до ст. 48 Закону [2]; надавати пенсійному фонду агентські та рекламні послуги, пов'язані з його діяльністю; надавати інформацію відповідно до умов договору та цього Закону; складати відповідно до вимог цього Закону та інших нормативно-правових актів звітність у сфері недержавного пенсійного забезпечення, вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність пенсійного фонду відповідним органам виконавчої влади та раді пенсійного фонду.

Крім того, п. 2.2. розпорядження Нацкомфінпослуг від 20.07.2004 р. № 1660 [8] даний перелік обов'язків доповнено такими: «укладення пенсійних контрактів від імені фонду та контроль за їх дотриманням; проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи з учасниками та вкладниками; забезпечення приймання пенсійних внесків, що сплачуються до фонду; укладення договорів про виплату пенсії на визначений строк від імені фонду; розрахунок розміру пенсійних виплат та забезпечення здійснення пенсійних виплат учасникам фонду (спадкоємцям учасників фонду) у випадках, передбачених Законом; вибір іншого фонду, куди мають бути передані пенсійні кошти учасників корпоративного фонду, що втрачають право бути учасниками такого фонду на підставі ч. 9 ст. 8 Закону [2] та не подали адміністратору такого фонду заяву із зазначенням нового фонду, страхової організації або банку, у якому буде відкрито пенсійний депозитний рахунок, куди мають бути передані належні таким учасникам пенсійні кошти; здійснення організаційно-технічного та матеріального забезпечення діяльності ради фонду та проведення зборів засновників фонду за рахунок коштів, сплачених адміністратору фонду відповідно до умов договору про адміністрування фонду; присутність на засіданнях ради фонду, на яких розглядаються питання щодо результатів діяльності фонду, через свого представника (своїх представників); ведення реєстру осіб, які надають агентські послуги відповідно до Закону; надання та оприлюднення інформації про фонд та здійснення ним діяльності з недержавного пенсійного забезпечення відповідно до умов договору про адміністрування фонду та законодавства; складання та надання звітності у сфері недержавного пенсійного забезпечення в порядку, передбаченому чинним законодавством України; виконання операцій, визначених законодавством під час проведення ліквідації (реорганізації) фонду; забезпечення проведення аудиторських перевірок діяльності фонду; ведення бухгалтерського та податкового обліку фонду; розрахунок чистої вартості активів фонду і чистої вартості одиниці пенсійних внесків (разом з особами, що провадять діяльність з управління активами фонду), обчислення та облік прибутку (збитку) фонду та його розподіл між учасниками фонду; прогнозування, планування і моніторинг пенсійних внесків і пенсійних виплат; обмін інформацією з іншими суб'єктами недержавного пенсійного забезпечення» [8].

Важливе значення мають положення п. 2.3. згаданого розпорядження, яким наведено перелік функ-

цій, які здійснює адміністратор у частині ведення персоналізованого обліку: «відкриття, ведення та закриття облікових карток зареєстрованих осіб, інших об'єктів обліку; облік документів, які є підставою для формування та внесення змін до системи персоналізованого обліку; відкриття, ведення та закриття індивідуальних пенсійних рахунків учасників фонду; облік інформації про надходження пенсійних внесків на індивідуальних пенсійних рахунках учасників фонду; здійснення розподілу пенсійного внеску, сплаченого на користь кількох учасників фонду, за індивідуальними пенсійними рахунками таких учасників; розподіл інвестиційного прибутку (збитку) фонду за індивідуальними пенсійними рахунками учасників фонду; ведення облікових журналів, що входять до системи персоналізованого обліку; видача учасникам фонду виписок з їх індивідуальних пенсійних рахунків та надання іншої інформації, передбаченої законодавством; обробка запитів, що стосуються отримання інформації із системи персоналізованого обліку, та надання відповідних відомостей згідно з чинним законодавством; формування, зберігання та облік архіву документів, на підставі яких сформована система персоналізованого обліку, а також документів, які стали підставою для внесення змін до неї, документів, які були створені в результаті обробки даних системи персоналізованого обліку та повинні міститися в адміністратора; переведення пенсійних коштів учасника фонду до іншого фонду, банку або страхової організації у випадках, передбачених чинним законодавством України; розрахунок сум пенсійних виплат; розрахунок сум податку на доходи фізичних осіб, що утримується з пенсійних виплат; передача системи персоналізованого обліку іншому адміністратору; забезпечення функціонування системи персоналізованого обліку» [8].

Одна з головних функцій адміністратора НПФ полягає у веденні персоналізованого обліку учасників недержавних пенсійних фондів, що передбачає створення та обслуговування індивідуальних пенсійних рахунків учасників фонду.

Важлива складова правового механізму адміністрування недержавними пенсійними активами становить індивідуальний пенсійний рахунок учасника НПФ. Протягом трьох робочих днів після укладення пенсійного контракту адміністратор НПФ зобов'язаний відкрити індивідуальний пенсійний рахунок на кожного учасника НПФ. Для аутентифікації кожного учасника НПФ в номері його індивідуального пенсійного рахунку використовується ідентифікаційний номер особи (номер Державного реєстру фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів). Законодавством України встановлено вимоги до індивідуального пенсійного рахунку учасника НПФ та персоналізованого обліку учасників НПФ в цілому, закріплені Законом та нормативними актами Нацкомфінпослуг. Зокрема, ч. 4 ст. 25 Закону [2] закріплює, що «Система персоналізованого обліку учасників фонду повинна містити інформацію щодо кожного учасника фонду, вкладників фонду, які здійснюють внески на користь учас-

ника фонду, інформацію про пенсійну схему, про здійснення пенсійних внесків, про участь у розподілі інвестиційного прибутку (збитку), про пенсійні виплати». На вимогу учасника фонду адміністратор НПФ зобов'язаний надавати виписку з його індивідуального пенсійного рахунку, в тому числі один раз на рік – безоплатно.

У випадку розірвання договору про адміністрування, ліквідації, реорганізації адміністратора НПФ, анулювання його ліцензії на здійснення професійної діяльності адміністратор НПФ здійснює передачу системи персоналізованого обліку учасників недержавних пенсійних фондів та відповідної документації у порядку, встановленому Нацкомфінпослуг та Законом.

Нормативно і, зокрема, розпорядженням Нацкомфінпослуг України від 13.11.2003 № 118 [9] закріплено: порядок видання, переоформлення та анулювання ліцензії на здійснення діяльності з адміністрування, вимоги до особи, що виявила бажання здійснювати діяльність з адміністрування пенсійних фондів, умови провадження діяльності з адміністрування НПФ. Ліцензування діяльності з адміністрування пенсійних фондів здійснюється Нацкомфінпослуг. Ліцензія на провадження діяльності з адміністрування пенсійних фондів є безстроковою. Ліцензія втрачає чинність після визнання її недійсною або анулювання. За видачу ліцензії, переоформлення ліцензії, видачу дубліката ліцензії справляється плата.

Особа, яка виявила бажання отримати ліцензію на провадження діяльності з адміністрування, повинна зокрема відповідати таким вимогам: «розмір статутного капіталу адміністратора, сплаченого грошовими коштами, становить не менше ніж сума, еквівалентна 300 тис. євро за офіційним обмінним курсом Національного банку України на день державної реєстрації такої особи; має кадри відповідного кваліфікаційного рівня, належне технічне забезпечення та інформаційні системи для ведення персоналізованого обліку учасників фонду, які відповідають вимогам, установленим Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України.

У разі отримання ліцензії на провадження діяльності з адміністрування пенсійних фондів професійний адміністратор зобов'язаний підтримувати розмір власного капіталу на рівні не менше ніж сума, еквівалентна 200 тис. євро за офіційним обмінним курсом Національного банку України» [9].

Анулювання ліцензії на провадження діяльності з адміністрування пенсійних фондів здійснюється в порядку, встановленому Нацкомфінпослуг.

Наприклад, підставами для анулювання ліцензії можуть бути: «заява адміністратора про анулювання ліцензії; рішення про скасування державної реєстрації адміністратора як суб'єкта підприємницької діяльності (юридичної особи); виявлення недостовірних відомостей у документах, поданих для отримання ліцензії заявником (ліцензіатом) відповідно до ліцензійних умов; установлення факту передачі ліцензії іншій юридичній або фізичній особі для провадження діяльності з адміністрування пенсійних

фондів; неспроможність адміністратора забезпечити виконання ліцензійних умов; початок процедури ліквідації адміністратора відповідно до законодавства; неспроможність адміністратора привести розмір власного капіталу у відповідність до обов'язкового розміру в строки, що визначені Законом; невиконання адміністратором розпорядження (припису) Нацкомфінпослуг, що було направлено такій особі для усунення виявлених порушень законодавства про фінансові послуги; неукладення адміністратором договорів про адміністрування пенсійного фонду протягом 12 місяців з дати видачі ліцензії; застосування протягом року до адміністратора трьох або більше заходів впливу» [9].

У випадку анулювання ліцензії на провадження діяльності з адміністрування НПФ, виданої адміністратору НПФ, рада цього фонду зобов'язана укласти договір про адміністрування НПФ протягом п'яти робочих днів з іншим адміністратором.

У разі, якщо протягом десяти робочих днів з дати отримання пенсійним фондом повідомлення про анулювання ліцензії адміністратора цього фонду рада фонду не укладе договір з новим адміністратором, Нацкомфінпослуг може тимчасово призначити своїм рішенням професійного адміністратора для виконання всіх функцій адміністратора, ліцензію якого анульовано. Порядок тимчасового призначення адміністратора визначається Нацкомфінпослуг та Законом.

Законодавством закріплено оплатний принцип надання послуг з адміністрування НПФ. Розмір такої оплати визначається у договорі про адміністрування НПФ. Оплата послуг з адміністрування НПФ здійснюється виключно у грошовій формі, її граничні тарифи визначаються Нацкомфінпослуг.

Адміністратор НПФ несе відповідальність за своїми зобов'язаннями перед НПФ, з якими він уклав договори про адміністрування, всім майном, що належить йому на праві власності.

Відшкодування збитків, завданих адміністратором, проводиться за рахунок його резервного фонду, а у разі недостатності резервного фонду – за рахунок іншого майна адміністратора. Адміністратор не має права передавати свої зобов'язання перед пенсійними фондами іншим особам.

У разі ліквідації або реорганізації адміністратора НПФ його засновники повинні не пізніше ніж за шість місяців до початку відповідної процедури повідомити про це НПФ, з якими адміністратор уклав договори, а також КУА та зберігачів цих фондів, Нацкомфінпослуг, а також, якщо адміністратор має ліцензію на провадження діяльності з управління активами пенсійного фонду – ДКЦПФР.

Адміністратори пенсійних фондів можуть утворювати на добровільних засадах саморегульвних організації або набувати членства в існуючих саморегульвних організаціях, які створюються відповідно до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг».

Нацкомфінпослуг у визначеному обсязі та на встановлених законодавством умовах може делегу-

вати окремі повноваження цим саморегульвним організаціям.

Підсумовуючи розглянуте вище, можна зробити висновок, що договір про адміністрування є договором між недержавним пенсійним фондом (в особі його ради) та адміністратором, укладений з метою представництва НПФ у відносинах з недержавного пенсійного забезпечення, шляхом вчинення юридичних і фактичних дій: ведення персоніфікованого обліку учасників пенсійного фонду відповідно до цього Закону та інших нормативно-правових актів; укладення пенсійних контрактів від імені пенсійного фонду; забезпечення здійснення пенсійних виплат учасникам фонду у випадках; надання зберігачу розпорядження щодо перерахування грошових коштів для оплати витрат; надання пенсійному фонду агентських та рекламних послуг; надання інформації відповідно до умов договору; складання нормативно-правових актів звітності у сфері недержавного пенсійного забезпечення, ведення бухгалтерського обліку та подання фінансової звітності пенсійного фонду відповідним органам виконавчої влади та раді пенсійного фонду.

Висновки. Проведений правовий аналіз адміністратора НПФ як сторони договору про адміністрування дає підстави для таких висновків:

1. Адміністратор НПФ є юридичною особою, яка на професійних засадах здійснює визначені законом повноваження виконавчого органу НПФ шляхом надання послуг з адміністрування недержавних пенсійних фондів, які надаються на підставі договору про обслуговування, укладеного між адміністратором та НПФ, що, зокрема, передбачає укладення від імені НПФ пенсійних контрактів, проведення персоніфікованого обліку учасників фонду, забезпечення здійснення виплат учасникам.

2. Визначення адміністратора недержавного пенсійного фонду, надане у статті 1 Закону не містить необхідних ознак поняття цього професійного учасника відносин з НПЗ, вимог до нього тощо. У зв'язку із цим пропонується внести зміни до тексту Закону у частині заміни визначення даного суб'єкту договору про адміністрування поняттям, яке відповідатиме кваліфікаційним вимогам щодо цього професійного учасника відносин з НПЗ.

3. Виявлено властиву адміністратору особливість правового статусу як професійного представника, що здійснює визначені законом повноваження виконавчого органу іншої юридичної особи (НПФ).

4. Особливість цивільної правосуб'єктності адміністратора НПФ полягає у встановленій Законом виключності професійної діяльності для цієї юридичної особи, що позбавляє можливості адміністратора одночасно здійснювати будь-які інші види господарської діяльності.

5. Передбачене Законом положення про те, що «адміністратором недержавного пенсійного фонду може бути юридична особа, яка надає професійні послуги з адміністрування недержавних пенсійних фондів» є тавтологією, що зумовлює доцільність внесення змін до ст. 21 Закону та викладення даного

абзацу в такій редакції: «юридична особа – професійний адміністратор».

6. Автор не погоджується з тим, що деякі з передбачених Законом істотних умов договору про адміністрування є зайвими; дані умови неможливо виключити з переліку істотних умов договору про адміністрування, оскільки саме вони надають можливість укласти та виконати договір по суті та

дозволяють відповідному державному органу провести контроль за діяльністю адміністратора НПФ, закріплюють особу кредитора за договором – НПФ, особливості договору про адміністрування залежать від виду НПФ, вчасна і повна інформація та звітність дозволяють Нацкомфінпослуг вчасно зреагувати на неналежне здійснення адміністратором діяльності з НПЗ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вітка Ю. В. Недержавні пенсійні фонди: особливості цивільно-правового статусу : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Національний університет «Києво-Могилянська академія». – К. : 2008. – 214 с.
2. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 9 липня 2003 року № 1057-IV (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2003, № 47–48, ст. 372) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1057-15>.
3. Право соціального забезпечення: Навч. посіб. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, С. М. Синчук та ін. / За ред. П. Д. Пилипенка. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2006. – 496 с.
4. Питання-відповіді з недержавного пенсійного забезпечення/ сайт Міністерства соціальної політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://mlsp.kmu.gov.ua/labour/control/uk/publish/article.jsessionid=6B3DDBA91291BA893C725F01E8F9C8A8?art_id=87415&cat_id=41296.
5. Обслуговуючі компанії НПФ/ сайт Компанія з управління активами та адміністрування пенсійних фондів «ОПІКА» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://opika.com.ua/c/ua/obslug_co/.
6. Порядок тимчасового призначення Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України адміністратора недержавних пенсійних фондів, затверджений розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 3 вересня 2004 року № 2263 (Офіційний вісник від 08.10.2004 – 2004 р., № 38, стор. 227, стаття 2559, код акту 30130/2004) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1188-04>.
7. Положення про подання адміністратором недержавного пенсійного фонду звітності з недержавного пенсійного забезпечення, затверджене розпорядженням Нацкомфінпослуг № 1100 від 22 червня 2004 року (Офіційний вісник України від 06.08.2004 – 2004 р., № 29, / № 45, 2004, стор. 337 /, стор. 265, стаття 1977, код акту 29552/2004) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0898-04>.
8. Положення про провадження діяльності з адміністрування недержавного пенсійного фонду, затверджене розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України № 1660 від 20 липня 2004 року (Офіційний вісник України від 27.08.2004 – 2004 р., № 32, стор. 184, стаття 2188, код акту 29731/2004) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0990-04>.
9. Ліцензійні умови провадження діяльності з адміністрування недержавних пенсійних фондів, затверджені розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України № 118 від 13 листопада 2003 року (Офіційний вісник України від 30.01.2004 – 2004 р., № 2, том 1, стор. 275, стаття 68, код акту 27424/2004) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0025-04>.